HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא אדון קרן מקרן אני אדון קרן מרגל ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברה"ר החמיר בקרן מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק אינו דין שנחמיר בקרן אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה"ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק: **גמ'** ור"ט לית ליה דיו והא דיו דאורייתא הוא [א]דתניא מדין ק"ו כיצד [1]ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה ארבעה עשר יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון [ב]כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו התם שבעה דשכינה לא כתיבי אתא ק"ו אייתי ארבסר אתא דיו אפיק שבעה ואוקי שבעה אבל הכא חצי נזק כתיב ואתא ק"ו ואייתי חצי נזק אחרינא ונעשה נזק שלם אי דרשת דיו אפריך ליה ק"ו ורבנן שבעה דשכינה כתיבי תסגר שבעת ימים ור"ט ההוא תסגר דדרשינן דיו הוא ורבנן כתיב קרא אחרינא [2]ותסגר מרים ור"ט ההוא דאפי' בעלמא דרשינן דיו ולא תאמר הכא משום כבודו של משה אבל בעלמא לא קמ"ל א"ל רב פפא לאביי והא האי תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו דתניא קרי בזב מניין ודין הוא מה טהור בטהור טמא בטמא טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא וקא מייתי לה בין למגע בין למשא ואמאי נימא אהני ק"ו למגע אהני דיו לאפוקי משא וכי תימא למגע לא אצטריך ק"ו דלא גרע מגברא טהור איצטריך סד"א [3]מקרה לילה כתיב מי שקריו גורם לו יצא זה שאין קריו גורם לו אלא דבר אחר גרם לו קמ"ל מידי ולא ד"א כתיב ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא לא ר"א ולא רבי יהושע [ג]דתנן [ד]שכבת זרע של זב מטמא במגע ואין מטמא במשא דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר [א]אף מטמא במשא [ה]לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה הא לאו הכי לא אלא האי תנא הוא דתנן [ו]למעלה מהן

זובו

לא אדון קרן מקרן. כדאמרן לעיל אלא קרן מרגל מקום שהחמיר עליו בשן ורגל אינו דין שנחמיר בקרן: **דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** דסוף סוף אי לאו קרן ברה"ר לא משתכחת לך [ז]ק"ו: **גמ' והא דיו דאורייתא הוא דתניא.** גבי י"ג מדות בתורת כהנים מדין ק"ו וכו': **היכא דמפריך.** ומתניתין אי דרשת דיו מיפרך ק"ו כוליה ולא גמרת בה מידי כדמפרשינן דהתם שבעה דשכינה כו': **הכא חצי נזק כתיב.** ומשמע נמי ארשות הניזק ואי דרשת דיו ואוקמת ליה ברשות הניזק אחצי נזק לא אגמרינן ק"ו מידי: **ור"ט ההוא תסגר.** לאשמועינן דדרשינן דיו הוא דאתא דאי לא כתיב הכי הוה מוקמינן ליה אארבסר: **דאפי' בעלמא דרשינן דיו.** ומייתורא דקרא גמרינן ליה: **קרי בזב מניין.** קריו של זב מניין שתהא הטיפה מטמאה במגע ובמשא כטיפה של זוב דקי"ל במסכת נדה (דף נה.) שמטמאה במשא וקרי לא דמי לזוב כדאמר בפרק בנות כותים (שם דף לה:) זוב דומה ללובן ביצה המוזרת קרי דומה ללובן ביצה שאינה מוזרת: **ומה.** רוק שהוא טהור באדם טהור הוי טמא ומטמא במשא באדם טמא כגון זב כדכתיב [ח]וכי ירוק הזב בטהור דמשמע במה שביד הטהור כדדרשינן במסכת נדה (דף נה:) דהיינו משא וכתיב [ט]וכבס בגדיו כו' קרי שטמא בטהור הטיפה מטמאה במגע כדכתיב [י]וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו' ואדם נמי מטמא במגע כדכתיב [כ]או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וגו' ודרשינן במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מג:) מניין לרבות את הנוגע בשכבת זרע ת"ל או איש אינו דין שיהא טמא בזב: **וקמייתי לה בין למגע בין למשא.** כי רוק: **ואמאי נימא ק"ו אייתי מגע ודיו אפיק משא.** דהא קרי של טהור אינו מטמא במשא: **מידי ולא ד"א כתיב.** מקרה לילה כתיב בין בטמא בין בטהור משמע הלכך למגע לא אצטריך ק"ו: **ומאן תנא דשמעת ליה כו'.** דקאמר דמהאי ק"ו מפיק מגע ומשא מני לא ר"א ולא רבי יהושע: **למעלה מהן.** משלשה אבות הטומאות דשרץ ושכבת זרע וטמא מת דקתני לעיל מהך מתני' במסכת כלים ואינם מטמאין אלא במגע:

זובו

אני לא אדון קרן מקרן. לדבריהם קאמר להו דלדידיה לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו וא"ת מה לשן ורגל שכן הזיקן מצוי תאמר בקרן שאין הזיקו מצוי כ"כ דבחזקת שימור קיימי למ"ד פלגא נזקא קנסא [ל]ואין לומר מרשות לרשות גמרינן ומה רה"ר שהקיל בה לענין שן ורגל החמיר בה לענין קרן רשות הניזק לא כל שכן דמ"מ שייך למפרך שפיר כדמשמע לקמן דבעי למילף כופר שלם בתם בחצר הניזק מנזקין דרגל ופריך מה לנזקי' דרגל שכן ישנן באש וי"ל דלאו פירכא היא דאין חומרא זו מועלת לחייבו ברה"ר והכי דיינינן ק"ו ומה שן ורגל שאין חומרות מועילות לחייבו ברה"ר (א) כ"ש כו' [מ]ובפ"ק דזבחים (דף י.) גבי שוחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה דפסול מק"ו דשוחט חוץ לזמנו דכשר ופריך מה לחוץ לזמנו שכן כרת אע"פ שאין חומרא זו מועלת [נ]לחוץ לזמנו לפסול חומרא שהחמירה תורה שאני דכיון שהחמירה תורה חומרא זו החמירה חומרא אחרת וא"ת והיכי קאמרי רבנן דיו כל ק"ו כך הוא דבשביל חומרא אחריתי קטנה שיש בזה מה שאין בזה יש ליתן בחמור כל החומרות שבקל וי"ל כיון שהחומרא מעין הדין שאנו באין ללמוד שייך לומר דיו שפיר וא"ת בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה:) אמר ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה שהיא דוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה אותה שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא מת מצוה דוחה אותה והשתא נימא כמו שאינה דוחה את העבודה אלא בשב ואל תעשה כך אל תדחה שבת אלא בשב ואל תעשה וי"ל כיון דגוף העבודה נדחית מפני קבורת מת מצוה אין לנו לומר שתהא ° חמורה ממנה בשום מקום: **ק"ו לשכינה י"ד יום.** אור"ת משום דאמרינן [ס]בהמפלת (נדה דף לא.) שהאב ואם נותנין בו כל אחד ה' דברים והקב"ה נותן בו י' דברים וי"מ דנקט י"ד יום כנגד שני הסגרות דאין הסגר פחות מז' ימים וכן מוכח בתוספתא דמסכת אבות[ע]: **והא האי תנא דלא דריש דיו.** וכולהו מידחו ותימה דבפרק השואל (ב"מ דף צה.) פריך הניחא למאן דאית ליה דיו אלא למאן דלית ליה דיו מאי איכא למימר ואף על גב דהתם לא מפריך קל וחומר ויש לומר דפריך למאי דס"ד מעיקרא להנך אמוראי:

מידי ולא ד"א כתיב. תימה דנימא דאהני ק"ו למגע ומשא לטומאה גופיה ואהני דיו לומר דלא מטמא אדם לטמא בגדים וברים מסכת כלים ובסוף מסכת זבים משמע דש"ז של זב מטמא אדם לטמא בגדים וכ"ת לא שייך דיו לחלק בטומאה שלא מצינו שום דבר שמטמא במשא שלא יטמא אדם לטמא בגדים הא לעיל (דף יח:) אמרינן כי האי גוונא לר"ט אהני ק"ו לנ"ש ואהני דיו למגופו ואע"פ שלא מצינו כ"ש מגופו וכן לקמן גבי מפץ אומר אהני ק"ו לטומאת ערב ואהני דיו לטומאת ז' ואע"פ דלא מצינו דבר הנוגע במת שלא יטמא ז' ושמא יש לנו לחלק דנ"ש ומגופו שני דברים הן ואין זה לחצאין וכן לקמן יש דברים הנוגעים במת שאין להן טומאת ז' ואין נעשים אב הטומאה כגון אוכלין ומשקין וכלי חרס אבל הכא כיון שיש בו טומאת משא אי אפשר להיות לחצאין וכן בפ"ק דפסחים (דף יח: ושם) ילפינן משקין הבאין מחמת שרץ ממשקין הבאין מחמת כלי ולא אמר דיו שיהיו שניים כמותם דלא מצינו דבר הנוגע בשרץ שלא יהא ראשון וא"ת ולימא דאהני ק"ו למגע לטמא אדם לטמא בגדים כרוקו ואהני דיו לאפוקי ממשא וי"ל הא נמי הוי לחצאין דלא אשכחן מידי שמגעו מטמא אדם לטמא בגדים שלא יטמא במשא ואדרבה אשכחן מרכב בריש מסכת כלים שמגעו מטמא אדם ולא לטמא בגדים ומשאו מטמא אדם לטמא בגדים וא"ת ולימא אהני ק"ו למשא ואהני דיו לאפוקי מגעו שלא יטמא אלא אדם לחודיה ולא לטמא בגדים שיהא דינו כמרכב הא נמי ליתא ולאו פירכא היא דמשא דלא כתיב ביה כלל ילפינן מק"ו ומגע דכתיב ביה לא נביא לכלל דין מגע רוק מק"ו: **אלא האי תנא הוא.** והני תנאי דאייתי פרק בתרא דנזיר (דף סו.) ותנא דמתני' דהתם קסברי ש"ז של זב מטמא במשא לא שייך לאתויי כלל הכא דהתם כולהו סברי דוקא קרוב לראיית זיבה מעת לעת או יומו מטמא ש"ז והכא בעי לאתויי תנא שיטמא במשא כל ז' בק"ו מרוקו וא"ת בפרק בנות כותים (נדה דף לד:) דקבעי רב יוסף ראייה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא כו' ואמאי לא פשיט דמטמא במשא מק"ו מרוקו לטהור בטהור כמו קרי של זב דהכא וי"ל דבעיין דהתם לאו אליבא דרבי טרפון אלא אליבא דרבנן דאית להו דיו היכא דמפריך קל וחומר:

מסורת הש"ס

א) ב"ב קיא. זבחים סט:, ב) [לעיל יח:] (וש"נ), ג) נ"ל דתניא, ד) [נזיר סו.], ה) [נדה כב.], ו) כלים פ"א מ"ג, ז) ס"א חמור, ח) [ויקרא טו], ט) [שם], י) [שם], כ) [שם כב], ל) עיין ר"מ, מ) [ועיין תוספות קדושין ד: ד"ה מה ליבמה], נ) לשוחט חוץ לזמנו. ר"מ, ס) [שם משמע שהאב והאם נותנין רק תשעה וכן הקב"ה ועי' בעין יעקב שם נ"ע קצת ועי' בתוס' ב"ב קיא. ובתוס' זבחים סט: ד"ה ק"ו וכפי מה דאיתא בשאלתות פרשה יתרו סימן נ"ו א"ש], ע) [עיין מ"ש בתוס' ב"ב קיא. ד"ה ק"ו],

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אני וכו' שאין חומרות מועילות לחייבו ברה"ר מועילות ברשות הניזק לחייב (קרן) כ"ש כו':

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אני וכו' בסה"ד חמורה ממנה בשום מקום. עיין יבמות דף ז ע"א תוס' ד"ה ומה עבודה ובמהרש"א שם:

◆

רבינו חננאל

מתני'. שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח וכו'. ור' טרפון לא דרש דיו, והא דיו דאורייתא היא דתניא מדין ק"ו כיצד ואביה ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, ק"ו לשכינה י"ד. אשכחן נמי בשחיטת קדשים פ' חטאת העוף בסופו, ולר' מאיר לית ליה דיו והא דיו דאורייתא הוא דכתי' ויאמר י"י אל משה ואביה ירק כו'. ואמרי', לעולם אית לר' טרפון נמי דיו היכא דלא מיפרך ק"ו, כגון נזיפת ז' שאין כתיב אפי' ז' ובא בק"ו מאביה שיש לו ז' והוא קל, דין הוא להיות לשכינה שהיא חמורה ממנו י"ד. יבא דין דיו לבא מן הדין להיות כנדון והוציא ז' מי"ד, נשארו ז', אהני ק"ו ללמד ז' לשכינה, כי האי גונא אית ליה לר' טרפון דיו. אבל היכא דמפריך ק"ו לגמרי לא דריש. ואיך מפריך הכא ק"ו, דדרשינן הכא מה מקום שהיקל על הרגל ברשות הרבים שהיא פטורה החמיר בקרן, שנ' וחצו את כספו, לא שנא רשות הרבים ולא שנא חצר הניזק לא, דלא גרעא רשות הניזק מרשות הרבים. מקום שהחמיר על הרגל ברשות הרבי' נזק שלם, אינו דין שנחמיר על הקרן ברשות הניזק נזק שלם. ואם תאמ' דיו לקרן ברשו' הניזק להיות כקרן ברשו' הרבי' חצי נזק, איפריך ק"ו, וחזר הדין לתחילתו, דהוא מקודם שנדין ק"ו אוקימ' חצי נזק דקרא אפי' ברשו' הניזק, דלא גרע מרשו' הרבי'. וראינו לרבותינו הגאונים פי' כך, ומה הרגל שהיא קלה ברשו' הרבים ושאינה חייבת נזק שלם חייבת ברשו' הרבי' חצי נזק צרורות א), ודכותה הקרן ברשו' הרבי' נזק שלם וממילא למידין קרן מקרן ב). ואמרו לו דיו לקרן ברשו' הניזק להיותו כקרן ברשו' הרבי', חצי נזק צרורות. כשם שהקרן ברשו' הרבי' חצי נזק כך ברשו' הניזק חצי נזק. ואיכא על האי פירושא פירכא. **ואקשי'** וליכא תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו, והתניא קרויו בזב מנא לן דטמא, ודין הוא טהור בטהור, והוא הרוק שלכל אדם שהוא טהור וגם רוקו טהור, בזב טמא שנ' וכי ירוק הזב וכו'. טמא בטהור, והוא הקרי, אינו דין שיהא טמא בזב. פי' הרוק שהוא באדם

עין משפט נר מצוה

עח א מיי' פ"א מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה יד:

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף: במדבר יב יד
2. וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם: במדבר יב טו
3. כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה לָיְלָה וְיָצָא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: דברים כג יא

◆

מוסף רש"י

מדין קל וחומר כיצד. מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו (זבחים סט:) **בריש** תורת כהנים תניא ר' ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת בהן מק"ו ומגזרה שוה ומבנין אב כו' והדר מפרש להו חדא חדא מק"ו כיצד, באיזה ענין אנו דורשין דבר מדבר ע"י ק"ו (רשב"ם ב"ב קיא.). **הלא תכלם.** לשון תימה הוא ולשון ק"ו (זבחים סט:). **דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** לפיכך אף בנזיפתי תסגר שבעת ימים (במדבר יב יד). הכתוב למדך שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנידון, דכתיב תסגר שבעת ימים (זבחים סט:) כלומר לא להחמיר בחמור מבקל, הואיל ובא ללמוד מן הקל, אלא דיו ללמד שיהא כמלמד, כלומר דיו לבא מן הדין כו' (רשב"ם ב"ב שם). **כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו.** כגון אי הוה אמרינן דיו דלא משלם אלא פלגא, מאי אהני לן ק"ו, הא מקרא נמי שמעינן שברשות הניזק לא גרע, דהא בקרא דנגיחתם לא כתיב רשות הרבים (לעיל יח:). **לפי שאי אפשר.** לראות שכבת זרע הבאה מן הזב בלא טיפת צחצוחי זיבה (נדה כב.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

טהור, טהור. הנה רוקו שלכל אדם שהוא טהור רוקו טהור אבל רוקו שלזב טמא, קרי שהוא טמא בכל אדם טהור, אינו [דין] שיהא טמא אפי' בזב. והעמיד קירויו שלזב כזובו שמטמא אפי' במשא, והיה לו לדרוש לדון דיו לקירויו שלזב להיות כקרויו שלטהור, מה זה קירוי שלטהור מטמא במגע ולא במשא, אף זה שלזב כך. וכיון שלא דרש כך, ש"מ דלא דריש דיו, ואע"ג דלא מיפריך ק"ו. **ואוקימנא** דלמגע לא איצטריך ק"ו דלא גרע מן גברא טהור, דהוא בעל קרי, דמטמא במגע. ואע"ג דאמרי' איצטריך ק"ו למגע, כבר נדחה האי סברא, דאיתקשה מאן דאית ליה האי סברא ומייתי לה מדבר אחר. אקשי' עליה מידי דבר אחר כת', ועמדה הברייתא דלמגע לא צריך ק"ו, ולא גרע מגברא טהור. וכי איצטריך ק"ו לאיתויי קירויו שלזב לטמא במשא, ואי דריש דיו למעוטי מלטמא במשא איפריך ק"ו, ומשום האי לא דריש האי תנא דיו, דסבר לה כר' טרפון. **ומאן האי תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרעו שלזב מטמא** במגע ובמשא, לא ר' אליעזר ולא ר' יהושע, דתניא שכבת זרעו שלזב כו'. ואפ' ר' יהושע דמטמא אינו מטמא אלא בימים שרואה בהן הזוב הוא דחייש לצחצוחי זיבה. אבל זב בימי ספירו, דליכא למיחש משום צחצוחי זיבה, לא.

א) לפי רוח של התיבות המחוקות שבכת"י, ולפי הבנת הענין כאן, וכך יש מקום לדברי הר"ח, ועמ"ש. ב) כאן נראה רווח כמו שורה בכת"י, עד 'דיו לקרן', ועמ"ש.